

RECENZJE

STOCKWELL GLENN, *MOBILE ASSISTED LANGUAGE LEARNING CONCEPTS, CONTEXTS AND CHALLENGES*. CAMBRIDGE UNIVERSITY PRESS, CAMBRIDGE 2022, STR. 242

W obszarze nauczania języków obcych po pandemii COVID zaszły zauważalne zmiany powiązane z rosnącą rolą technologii mobilnej, w szczególności metoda mobilnego wspomaganego nauczania języków obcych (ang. MALL-Mobile Assisted Language Learning) zyskała na znaczeniu i ciągle ewoluuje. Badania w obszarze MALL często koncentrują się na aspektach, takich jak „autenticzność treści, personalizacja nauczania, grywalizacja i współpraca pomiędzy uczącymi się” (Morgana et al. 2021:3). Pomimo entuzjazmu i optymizmu związanego z możliwościami, jakie niosą ze sobą aplikacje mobilne, istnieją też postawy krytyczne i wątpliwości dotyczące ich roli w edukacji. Nauczanie języków obcych wspomaganie technologiami mobilnymi zdobyło już uznanie wielu nauczycieli, jednak dla wielu jest wciąż nowością i dla nich monografia Glenna Stockwella pt. „Mobile Assisted Language Learning, Concepts, Contexts and Challenges” jest jednym z pierwszych wyczerpujących i kompleksowych opracowań na temat MALL. Podjęta przez Autora problematyka i analiza MALL została przedstawiona w dziewięciu rozdziałach, poprzedzonych wprowadzeniem, a zakończonych podsumowaniem. Rozdział pierwszy wprowadza czytelnika do świata MALL i przedstawia zwięzły przegląd jego zastosowań. Rozdziały od drugiego do szóstego charakteryzują kluczowe zagadnienia związane z badaniami, teorią i praktyką w kontekście nauczania językowego wspomaganego mobilnie. Rozdziały siódmy i ósmy szczegółowo omawiają role i potencjalne formy wsparcia uczniów i nauczycieli przy korzystaniu z technologii mobilnych, podczas gdy dziewiąty rozdział ponownie przygląda się trzem głównym tematom wspomnianym w tytule książki: koncepcjom, kontekstom i wyzwaniom w MALL. Książka została uzupełniona słowniczkiem terminów, bibliografią oraz alfabetycznym indeksem pojęć, których spis znajduje się na końcu książki.

W rozdziale pierwszym swojej książki, Stockwell skupia się na ukazaniu nauczania językowego wspomaganego mobilnie z perspektywy dydaktycznej, pedagogicz-

Copyright © 2024. The Author. This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are properly cited. The license allows for commercial use. If you remix, adapt, or build upon the material, you must license the modified material under identical terms.

nej, społeczno-akademickiej oraz z perspektywy ekologicznej. Autor przywołuje, zapożyczony od Jamesa Gibsona oraz Donalda Normana, termin afordancji, którą definiuje się jako „uświadomione możliwości działania, na jakie pozwala środowisko” (Norman 2013). Autor podkreśla, że nauka języka z wykorzystaniem technologii mobilnych bez solidnej podstawy w zakresie dydaktyki języków obcych i metodologii nauczania może być nieskuteczna. Przyznaje, że choć MALL oferuje znaczące możliwości personalizacji procesu nauczania, jego pełne wykorzystanie wymaga ciągłej innowacji oraz rozwoju nauczycieli i uczniów w obszarze kompetencji cyfrowych. Jednym z kluczowych zagadnień poruszonych przez Stockwella jest przepaść cyfrowa, czyli nierówny dostęp do technologii mobilnych, co wpływa na wykorzystanie urządzeń mobilnych w edukacji językowej. MALL, dostosowany do indywidualnych potrzeb i preferencji uczących się, stanowi kreatywne i angażujące doświadczenie edukacyjne, dlatego Autor wskazuje na konieczność równoważenia możliwości technologicznych z odpowiednimi strategiami nauczania oraz potrzebami uczniów w celu pełnego wykorzystania potencjału MALL w nauczaniu języków obcych.

Podobieństwa i różnice między CALL (ang. Computer Assisted Language Learning) i MALL zostały przedstawione w rozdziale drugim. Dokonano analizy dostępnych rozwiązań technologicznych we wspomaganym mobilnie i komputerowo nauczaniu językowym i ukazano jak wpływają one na sposoby, w jakie są wykorzystywane do osiągnięcia określonych celów językowych. Wzajemne powiązania między zastosowaną technologią, zaimplementowanymi badaniami, przyjętą praktyką i wykorzystaną teorią, jak stwierdza Stockwell, wskazują, że aby utrzymać długoterminowe zaangażowanie osób uczących się języka, MALL musi wykraczać poza praktykę opartą na afordancji. Badacz opisuje ewolucję technologii mobilnych i podkreśla znaczenie przejścia od praktyki opartej na możliwościach technologicznych do praktyki opartej na pedagogice nauczania, w miarę jak technologie przechodzą przez tak zwany Hype Cykle Gartnera, czyli kolejne stadia zainteresowania oraz wykorzystania nowoczesnych technologii. Przedstawia również dodatkowe możliwości technologii mobilnych, takie jak funkcje rejestratorów dźwięków, kamer oraz interakcji z innymi urządzeniami w sieci. Rozdział kończy się rozważaniem nad kierunkiem obecnych badań nad wykorzystaniem technologii mobilnych w edukacji językowej.

Rozdział trzeci koncentruje się na tym, jak zmienia się nauczanie i uczenie się ze względu na rozwój technologii. Czytelnicy mogą dowiedzieć się jakie zmiany spowodowały przesunięcia w rolach nauczycieli, uczniów, a nawet samych technologii w wyniku wykorzystania technologii mobilnych. Nauczyciele nie tylko muszą zarządzać swoją wiedzą przedmiotową, lecz także muszą radzić sobie ze swoimi umiejętnościami technologicznymi i emocjonalnym obciążeniem, które wiąże się z presją utrzymania cyfrowej biegłości. Uczniowie zmagają się z większymi oczekiwaniami dotyczącymi korzystania z technologii. Autor poddaje analizie również przyszłość nauczania i uczenia się w formalnych i nieformalnych środowiskach z uwzględnieniem wpływu technologii mobilnych na obie te formy, odwołując się do możliwości, jakie dają platformy typu MOOCs (ang. Massive Open Online Courses), metoda odwróconej klasy czy grywalizacja.

Wyzwania i trudności związane z prowadzeniem badań w obszarze dydaktyki języków obcych z wykorzystaniem MALL zostały poddane analizie w rozdziale czwartym. Stockwell szczegółowo omawia rodzaje projektów badawczych i metody zbierania danych w MALL, podkreślając przy tym, że badania nad MALL są dość złożone w porównaniu z większością wcześniejszych badań w dziedzinie CALL. Wynika to z dwóch powodów, po pierwsze, oczekiwane jest, że znaczna część nauki za pośrednictwem urządzeń mobilnych będzie miała miejsce poza klasą; po drugie, uczniowie zazwyczaj korzystają ze swoich własnych urządzeń, co stwarza trudności logistyczne, takie jak brak możliwości zainstalowania na nich oprogramowania monitorującego. Autor opisuje innowacyjne podejścia badawcze, wśród których wymienia obserwacje, metody introspekcyjne, metody etnograficzne, techniki elicytacji i eksperymenty oraz ilustruje je najnowszymi przykładami z literatury. Badania MALL są najczęściej prowadzone w naturalnych dla ucznia środowiskach, gdzie niełatwo jest kontrolować towarzyszące zmienne oraz śledzić i monitorować korzystanie przez uczących się z urządzeń mobilnych, co, jak podsumowuje Autor, wpływa na trudności w pozyskaniu wymiernych wyników.

W rozdziale piątym czytelnik zapoznaje się z teoriami związanymi z nauczaniem języków obcych wspomaganym mobilnie z uwzględnieniem aspektów technologicznych, motywacyjnych, psychologicznych i społecznych. Autor wskazuje, że dyskusje na temat roli teorii w MALL pozostają i są ograniczone, gdyż często opierają się na teoriach akwizycji języka obcego jako języka drugiego. Zwraca uwagę na wciąż niedoceniany aspekt roli technologii w procesie uczenia się, w tym na możliwości, jakie oferuje multimodalność nowoczesnych technologii. Podkreśla również znaczenie korzystania z urządzeń mobilnych jako narzędzia do szybkiego i łatwego wyszukiwania informacji oraz krytycznie ocenia fakt, że badacze z obszaru MALL zbyt często korzystają z teorii zaczerpniętych z innych dziedzin.

Rozdział szósty został poświęcony dydaktycznym, fizycznym oraz psychospołecznym aspektom urządzeń mobilnych. Ocenie zostają poddane fizyczne cechy urządzeń mobilnych, takie jak rozmiar ekranu czy metody wprowadzania danych pod kątem ich przydatności do nauki. Autor omawia potencjalne zagrożenia związane z rozproszeniem uwagi podczas korzystania z aplikacji mobilnych, a także psychologiczny wpływ urządzeń mobilnych na zdolność uczniów do koncentracji na wielu zadaniach jednocześnie. Szczególną uwagę poświęcono metodom nauczania za pomocą urządzeń mobilnych oraz czynnikom, które mogą przyczynić się do skutecznego osiągnięcia celów edukacyjnych i utrzymania zaangażowania oraz motywacji uczniów.

Rozważania wokół autonomii i możliwości ucznia podczas nauki języka obcego wspomaganego mobilnie zostały szczegółowo przedstawione w rozdziale siódmym. Wskazano na konieczność zapewnienia wsparcia dla uczniów na poziomie technicznym, motywacyjnym i dydaktycznym oraz organizację szkoleń, mających na celu rozwijanie kompetencji cyfrowych uczniów, zwiększenie ich zaangażowania oraz zapoznanie ich z różnymi strategiami uczenia się. Odwołując się do swojego doświadczenia, Stockwell przytacza innowacyjne metody wsparcia i rozwoju językowego uczniów.

Rozdział ósmy odnosi się do koncepcji projektowania zajęć z wykorzystaniem technologii mobilnej. Czytelnik zapoznaje się z różnymi modelami takimi jak model ADDIE, podejście ekologiczne, metodę iPAC oraz model RASE. Autor następnie wprowadza Czytelnika w projektowanie za pomocą artefaktów oraz poddaje szczegółowej analizie zasady projektowania zajęć oraz poszczególne etapy zajęć z wykorzystaniem technologii mobilnej. Omówione modele i ich szczegółowa prezentacja dają pewien pogląd na temat kluczowych elementów realizowania zajęć w MALL i mogą stanowić wskazówkę, jak projektować i prowadzić zajęcia, utrzymując zarówno wysoki poziom dydaktyczny, jak i merytorycznie wykorzystywać technologie mobilne. Rozdział kończy się wskazaniem na niezbędne elementy i kluczowe wytyczne, które powinny zostać zrealizowane podczas projektowania takich zajęć językowych.

Kwestie zrównoważonego rozwoju uczniów, równości w dostępie do technologii cyfrowych i personalizacji MALL zostały podniesione w ostatnim rozdziale, który podsumowuje koncepcje, konteksty i wyzwania omówione w poprzednich rozdziałach. Rozdział ten przedstawia technologie mobilne jako ważny aspekt w kontekście kształcenia się przez całe życie. Stockwell podkreśla, że to nauczyciele języków obcych są odpowiedzialni za dostosowywanie doświadczeń edukacyjnych do zmieniających się warunków sytuacyjnych, środowiskowych i technologicznych. Wyzwaniem jest integracja trzech kluczowych obszarów wiedzy: merytorycznej (Content Knowledge), dydaktycznej, (Pedagogical Knowledge) oraz technologicznej (Technological Knowledge) czyli TPACKu, jednak ta integracja, jak podsumowuje Autor, prowadzi do skutecznej indywidualizacji procesu nauczania w MALL, lepszego dostępu do autentycznych materiałów, interaktywnej komunikacji, a także znacząco podnosi efektywność przyswajania języka obcego przez uczniów.

Niniejsza książka jest adresowana do nauczycieli oraz entuzjastów innowacyjnych rozwiązań dydaktycznych w edukacji językowej, którzy chcieliby poszerzyć swoją wiedzę z zakresu nauczania językowego wspomaganego mobilnie. Omówione rodzaje badań empirycznych i interdyscyplinarnych w MALL oraz różnorodne strategie nauczania z wykorzystaniem narzędzi mobilnych stanowią cenną wskazówkę dla odbiorców, którzy poszukują możliwości wykorzystania aplikacji mobilnych w różnych kontekstach edukacyjno-językowych. Lektura monografii pozwala zrozumieć nowe role uczniów i nauczycieli w kontekście strategii nauczania z wykorzystaniem technologii mobilnych. Wszystko to sprawia, że niniejsza monografia stanowi niezwykle cenne źródło wiedzy na temat wykorzystania technologii mobilnych w edukacji językowej.

KATARZYNA GAJDA

REFERENCES

- MORGANA V., KUKULSKA-HULME A. (2021): *Mobile Assisted Language Learning Across Educational Contexts.*, London, New York: Routledge.
- NORMAN D. (2013): *The design of everyday things*, Philadelphia: Basic Books.